

Нікон В.Ю.

слухач Малої академії наук;

Педагогічний керівник: Анохіна В.І.

учитель англійської мови,

школа I-III ступенів № 238 м. Києва;

Науковий керівник: Буць Ж.В.

кандидат філологічних наук, доцент,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут»

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ СЕМАНТИКИ АНГЛОМОВНИХ КОЛОРОНІМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Кольорове сприйняття кожної нації впливає на особливості формування образної картини оточуючого світу. Процес перекладу творів художньої літератури передбачає попередній аналіз, співставлення значень певних понять у різних мовах, зокрема лексичних та фразеологічних одиниць з компонентом кольору.

Такі вчені, як І.М. Бабій, Я.В. Бистров, Т.В. Венкель, Н.Р. Лопатіна, Є.В. Чегрінцева займалися дослідженням питання структурних, семантичних особливостей колоронімів, фразеологічні одиниці з компонентом кольору знаходилися у центрі уваги науковців Л.Г. Бедіодзе, С.Л. Кірьянова, Н.Н. Рєпнікової [1; 2; 3; 6 та ін.]. Незважаючи на низку робіт, присвячених аналізу англомовних колоронімів, питання аналізу засобів відтворення їх семантичних властивостей в українському перекладі залишається відкритим.

Номінативне та конотативне значення мовних одиниць з компонентом кольору може варіюватися у різних мовних спільнотах та викликати непорозуміння у процесі міжкультурної комунікації, що і зумовлює актуальність нашої роботи. Таким чином, метою дослідження є виявлення особливостей перекладу англомовних лексичних та фразеологічних одиниць на кольоропозначення шляхом визначення рівня впливу соціокультурного компоненту на семантику колоронімів, узагальнення структурно-семантичних ознак англійських лексичних та фразеологічних одиниць, засобів відтворення їх значень в українському перекладі.

У процесі перекладу кольоропозначень необхідно розуміти національні особливості, які можуть бути закладені в переносних значеннях, метафорах [6]. З метою дослідження засобів відтворення значень англомовних лексем-кольоропозначень українською мовою, було обрано основні колороніми «black», «white», «red», «green», «blue», «grey/gray», «yellow», «brown» та «pink», «orange», «violet», оскільки лексичні та фразеологічні одиниці з зазначеними компонентами є найпоширенішими у текстах художньої літератури та є основними кольорами за класифікацією низки дослідників.

Отже, одиницями аналізу стали лексеми, словосполучення і речення з елементом кольору, а матеріалом – колороніми англомовних художніх творів та їх перекладів українською мовою: Герберт Уельс «Війна світів» (переклад Д. Паламарчука) [4; 8]; Марк Твен «Пригоди Тома Сойсра» (переклад В. Митрофанова) [5; 7].

Вибір зазначених творів пояснюємо тим, що вони є різножанровими, до того ж фантастичний роман містить значну кількість колоронімів на позначення марсіанського та земного, а у пригодницькому романі М. Твена колороніми

відображають красу пейзажів, якості персонажів тощо, все це дозволять виявити об'єктивну картину їх семантики і засобів відтворення. Методом суцільного відбору було виокремлено 460 англomовних одиниць, до складу яких входять кольоропозначення, і знайдено їх переклади з метою здійснення аналізу перекладацьких прийомів та трансформацій, застосованих у процесі відтворення їх семантики українською мовою.

Результати нашого дослідження дозволили визначити частотність вживання основних кольорів у межах зазначених вище творів: мовні одиниці з компонентом «black» (28%) та «white» (18%) вживаються найчастіше, оскільки вони мають широку семантику. Чорний вживається у прямому значенні, також у сенсі «брудний», «темний», а в переносному – символізує негативні риси людини чи погані явища, які, наприклад, у романі «Війна світів», є ознаками війни, руйнування: *the black powder in the streets. – Чорний пил устилав землю*. Колоронім «білий» вживається як ознака кольору, перекладається також у значенні «сивий», «блідий», «переляканий»: *When I saw how deadly white her face was, I ceased abruptly. Я помітив, що вона поблідлила, й перестав говорити про марсіян* [4; 8].

У результаті дослідження визначено найпоширеніші засоби відтворення значень англomовних колоронімів українською мовою, зокрема: переклад за допомогою повного еквівалента здійснено у 58% випадків; модуляції – 18% часткового еквівалента – 16%, упущення – 4%; описового перекладу – 3%; аналогу, генералізації та конкретизації – 1%.

Отже, нами було окреслено основні способи й прийоми перекладу кольоропозначень та систематизовано закономірності відтворення українською мовою семантики лексичних одиниць на позначення кольорів у англomовних художніх текстах.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в аналізі способів перекладу похідних англomовних колоронімів українською мовою у текстах художньої літератури.

Список використаних джерел:

1. Бабій І.М. Семантика, структура та стилістичні функції назв кольорів у сучасній українській мові: автореф. дис...на здобуття наук. ст. канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / І.М. Бабій. – К., 1997. – 20 с.
2. Бистров Я.В. Кольороназви сучасної англійської мови у складі тематичних груп / Я.В. Бистров, Я.П. Жук // Збірник статей Міжнародної наукової конференції «Семантика мови і тексту». – Івано-Франківськ: Плай, 2000. – 63 с.
3. Венкель Т.В. Синтагматичні, парадигматичні та епідигматичні характеристики прикметників на позначення кольору в англійській мові: автореф. на здоб. наук.ст. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови» / Т.В. Венкель – Львів, 2004. – 20 с.
4. Веллс Г. Машина часу / Г. Веллс. – Харків: Фоліо, 2003. – 480 с.
5. Твен М. Пригоди Тома Соєра. Пригоди Гекльберрі Фінна / М. Твен. – К.: Веселка, 1990. – 496 с.
6. Чегринцева Е.В. Особенности семантики и перевода некоторых цветообозначений в романе Р. Киплинга «Свет погас» / Е.В. Чегринцева // ВЕСТНИК ВГУ, Серия «Лингвистика и межкультурная коммуникация» – 2005. – № 1. – С. 89-91.
7. Twain M. The Adventures of Tom Sawyer [Electronic source]. – Access mode: <http://www.gutenberg.org>
8. Wells H. The War of the Worlds [Electronic source]. – Access mode: <http://www.gutenberg.org>